

Integracja sensoryczna – podstawy, diagnoza, terapia

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach
własnych szkoleń.

DR N. HUM. W ZAKRESIE PEDAGOGIKI MARTA WIŚNIEWSKA

PEDAGOG SPECJALNY: OLIGOFRENOPEDAGOG, LOGOPEDA,
INSTRUKTOR I TERAPEUTY METODY INTEGRACJI SENSORYCZNEJ

Źródła zdjęć i grafiki

- Zdjęcia pochodzą z archiwum prywatnego autorki.

Daniel Wiśniewski Fotografia @danielwisniewskifotografia

- Pozostałe zdjęcia i obrazy pobrane z Google grafika w dn. 26.05.2021

Co to jest integracja sensoryczna?

- To proces, w którym nasz mózg segreguje, rozpoznaje, interpretuje oraz łączy ze sobą i wcześniejszymi doświadczeniami otrzymywane informacje, a następnie odpowiada adekwatną do nich reakcją (J. Ayres, 1979; S. Dzikowski, 1995, J. Kimball, 1999; L. Miller, 2000).

Co to jest integracja sensoryczna?

- ▶ Metoda pracy z dziećmi?
- ▶ Metoda pracy z dorosłymi?

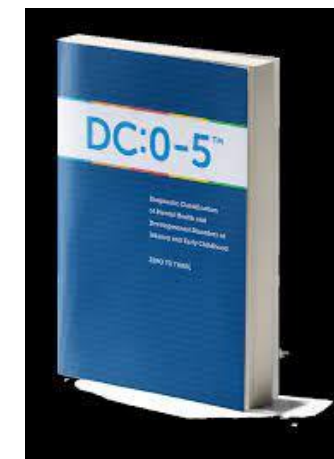
Zaburzenia SI to realny problem

- ▶ Zaburzenia SI to realny problem obecny u dzieci , młodzieży i dorosłych.
- ▶ Problemy z przetwarzaniem bodźców sensorycznych są identyfikowane u różnych grup klinicznych, np. ASD, FAS, zespoły genetyczne (np. FRAX, zD), zespoły neurologiczne.
- ▶ **Kwestionowanie zakłóceń w odbiorze i przetwarzaniu bodźców w XXI wieku to symbol ignorancji i niewiedzy.**

Dlaczego zaburzeń SI nie ma w klasyfikacjach ICD-X czy DSM-V?

- ▶ Na chwilę obecną zaburzenia SI nie są kategorią diagnostyczną odrębną – brak wiedzy na temat mózgowego podłoża, konieczność re-definiowania pojęć, zasad orzecznictwa etc. KOSZTY!
- ▶ Obecne są w klasyfikacji DSM-V jako objaw towarzyszący ASD.
- ▶ SPD są uwzględnione w klasyfikacji DC: 0-3R – obecnie DC:0-5R.

Trudności diagnostyczne – uwagi od nauki

- ▶ Ocena profilu sensorycznego: ocena specyfiki odbioru i przetwarzania bodźców z uwzględnieniem reakcji emocjonalnych.
- ▶ Brak wskazania mózgowego deficytu.

Efektywność metody/podejścia SI

- ▶ Efektywność podejścia ASI jest stale oceniana w różnych programach badawczych prowadzonych przez środowiska ASI, jak i inne środowiska.
- ▶ Liczne publikacje w czasopismach z tzw. listy filadelfijskiej.
- ▶ MNIŚW wykaz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych wraz z przypisaną liczbą punktów

100

-

Badania dot. efektywności metody

- ▶ Trudności metodologiczne w badaniach nad podejściem ASI – wariacje na temat ASI

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

WSPÓLNY
MIANOWNIK

WNIOSKI:

konieczność doprecyzowania metodologicznego badań naukowych prowadzonych w odniesieniu do ASI, poszukiwanie mechanizmów powstawania SPD (m.in. R.C. Schaaf, R.L. Dumont, M. Arbesman, T. May-Benson, 2018; S.A. Schoen, S.J. Lane, Z. Mailloux, 2018; A.R. Borkowska, 2018).

Czy warto używać metod, które wzbudzają dyskusję?

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

- ▶ TAK!
- ▶ Na poziomie pracy klinicznej: Pracujemy z pacjentem, który wymaga pomocy. Do niego dostosowujemy metody terapii i techniki terapeutyczne. Nie możemy zostawić pacjenta bez pomocy!
- ▶ Na poziomie nauki: Świadomość poszukiwania mózgowego podłoża. Świadomość hipotez dot. procesów SI.
- ▶ Wnioski: Ostrożność w formułowaniu przyczyn! Ostrożność dot. stwierdzania efektywności.

Procesy przetwarzania sensorycznego w mózgu – co wiemy obiektywnie?

Co wiemy obiektywnie o procesach i zaburzeniach przetwarzania sensorycznego (SPD)?

1. Zmieniona mikrostruktura istoty białej u dzieci z SPD (2013).
2. Znacząca rola mózdku w procesach przetwarzania sensorycznego (2019).
3. Rola okolic ciemieniowych, skroniowych i potylicznych w integrowaniu informacji sensorycznych (2019).
4. Nietypowa praca jąder podstawy: trudności w ignorowaniu napływających bodźców, odbiór zbyt dużej liczby bodźców, trudności w selekcji (2019).
5. Słabe bramkowanie sensoryczne u dzieci z SPD (2009).

Model interakcji sensoryczno-motorycznej

► Kora, mózdzek i jądra podstawy.

Sensory Integration, Sensory Processing, and Sensory Modulation Disorders: Putative Functional Neuroanatomic Underpinnings

Leonard F. Koziol, Deborah Ely Budding & Dana Chidekel 2011

Mózgowe podłoże – uwagi od nauki

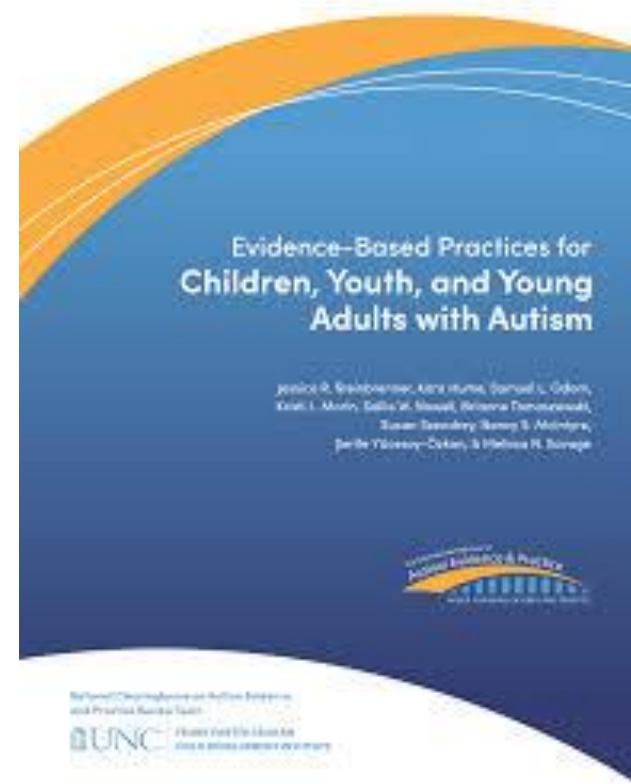
- ▶ U podłoża SID/SPD/SMD oraz ADHD, autyzmu i innych zaburzeń neurorozwojowych mogą leżeć dysfunkcje w obrębie tych samych mechanizmów mózgowych *(na podst. K. Rymarczyk za: Cisek, Puskas, 2009; Koziol, Budding, Chidekel, 2011)*

Przyczyny SPD

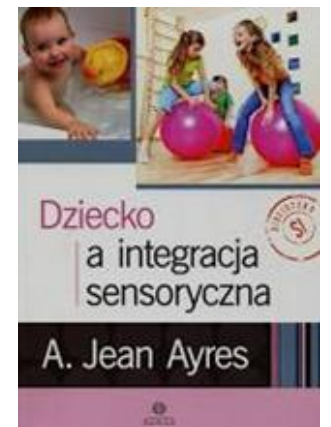
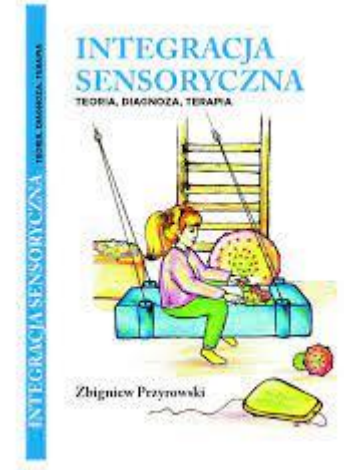
- ▶ Na chwilę obecną nie możliwości wskazania jednej struktury, której uszkodzenie lub dysfunkcja, prowadziłaby do wszystkich deficytów wymienianych w zaburzeniach przetwarzania sensorycznego (za: K. Rymarczyk).
- ▶ Przyczyny PSD – obszar hipotez.

Status naukowy metody SI w terapii pacjentów z ASD

- ▶ Sensory Integration ® praktyką opartą na dowodach w grupie dzieci i młodzieży z ASD
Raport National Clearinghouse on Autism Evidence and Practice Review Team pt.: *Children, Youth, and Young Adults with Autism Evidence-Based Practices* (IV.2020).

Co wnosi teoria SI do wiedzy na temat rozwoju dziecka?

Co wnosi teoria SI do wiedzy na temat rozwoju dziecka?

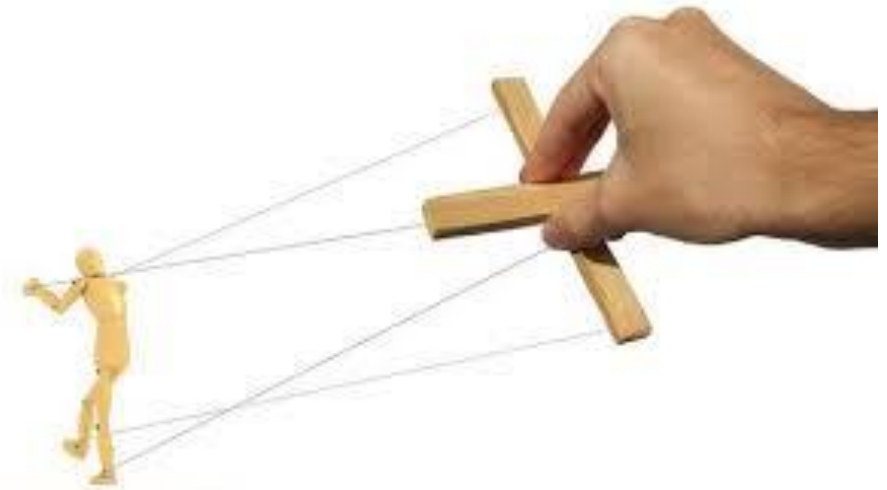
- ▶ Wiedza z zakresu SI nie uzurpuje sobie prawa do wyjaśniania wszystkich trudności rozwojowych człowieka.
- ▶ Wyjaśnia tylko te, które mają rzeczywisty związek z procesami przetwarzania sensorycznego.

Trudności w przetwarzaniu sensorycznym

Obecność trudności z przetwarzaniem bodźców sensorycznych utrudnia życia dziecku oraz jego rodzinie i wpływa na:

- uczenie się,
- komunikację,
- zabawę,
- czynności samoobsługowe; może opóźniać rozwój motoryczny,
- zachowanie.

Jak rozwijają się procesy integracji sensoryczno-motorycznej?

- ▶ FUNDAMENTY!
- ▶ Od okresu płodowego.

Rozwój procesów SI u dzieci

- Procesy SI u większości dzieci rozwijają się automatycznie w toku wykonywania codziennych aktywności: poruszanie się, czynności samoobsługowe, zabawa etc.

Zakłócony rozwój procesów SI u dzieci

- Wskazana jest specjalistyczna pomoc.

Klasyfikacja SPD wg. zespołu L. Miller

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

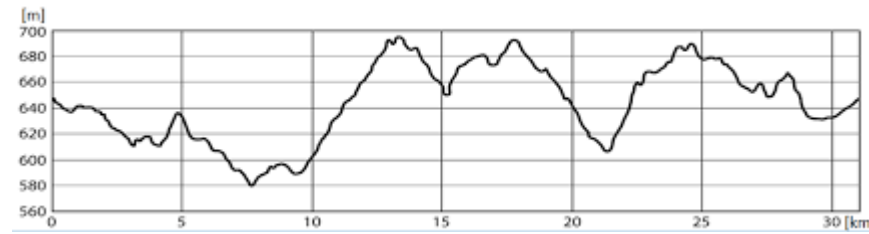
Częstotliwość

- ▶ ok. 5% dzieci w ogólnej populacji,
- ▶ od 40% do 80% u dzieci z zaburzeniami rozwojowymi (na podst. K. Rymarczyk za: Koziol, Budding, Chidekel, 2011).

Wpływ procesów przetwarzania sensorycznego na życie człowieka

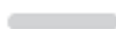
- Specyficzne reakcje na bodźce sensoryczne utrudniają codzienne funkcjonowanie, relacje społeczne, wpływają na procesy uczenia się, ale także oddziałują na otoczenie zakłócając również, np. rodzinną homeostazę.
- **Perspektywa ASI może znacząco ułatwić rozumienie wybranych problemów rozwojowych czy zachowań dzieci!**

Profil sensoryczny ma każdy człowiek

Profile sensoryczne w badaniach prof. W. Dunn

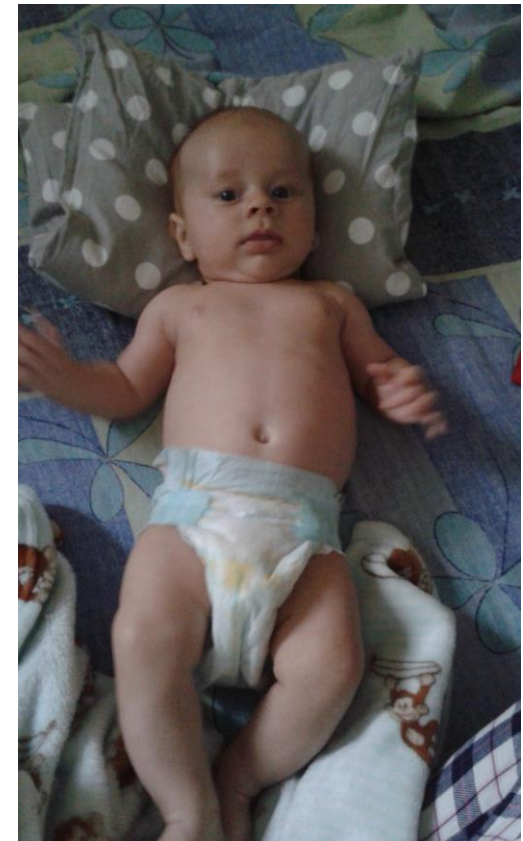
► Model kwadrantu sensorycznego

Neurological Threshold Continuum	Behavioral Response/Self-Regulation Continuum	
	PASSIVE	ACTIVE
HIGH (habituation)	Registration 	Seeking
LOW (sensitization)	Sensitivity 	Avoiding

Pierwsze objawy zakłóceń w procesach przetwarzania sensorycznego...

- ▶ możemy obserwować już w okresie niemowlęcym,
- ▶ możemy udzielić rodzicowi niezbędnych wskazówek do pielęgnacji, zabawy,
- ▶ możemy zapobiegać nawarstwianiu się trudności rozwojowych.

Diagnoza funkcjonalna a profil sensoryczny

- ▶ Diagnoza profilu sensorycznego powinna być składową diagnozy funkcjonalnej.
- ▶ Wpływ zakłóceń sensorycznych na rozwój m.in. umiejętności samoobsługowych, zachowania, emocji.

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

Profilaktyka z perspektywy SI

► Przestrzeń rozwojowa.

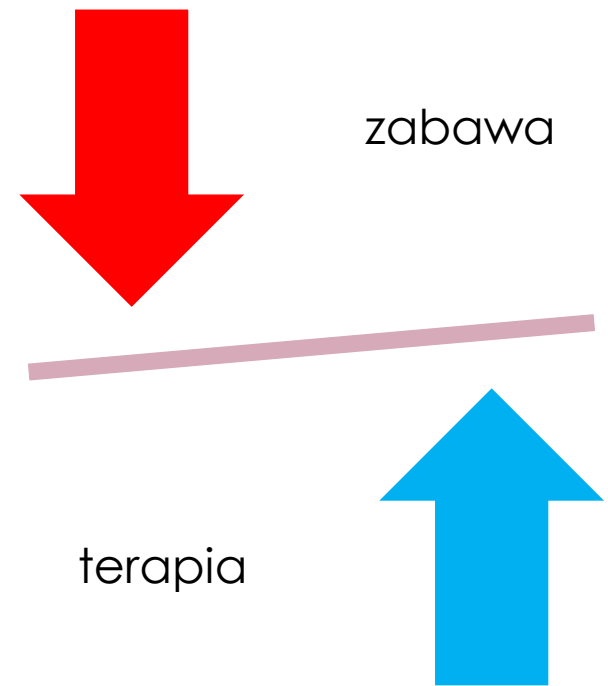

Codzienne aktywności – status terapeutyczny

- ▶ W rozwoju procesów integracji sensorycznej szczególne znaczenie mają codzienne naturalne aktywności dziecka.
- ▶ Dlaczego?

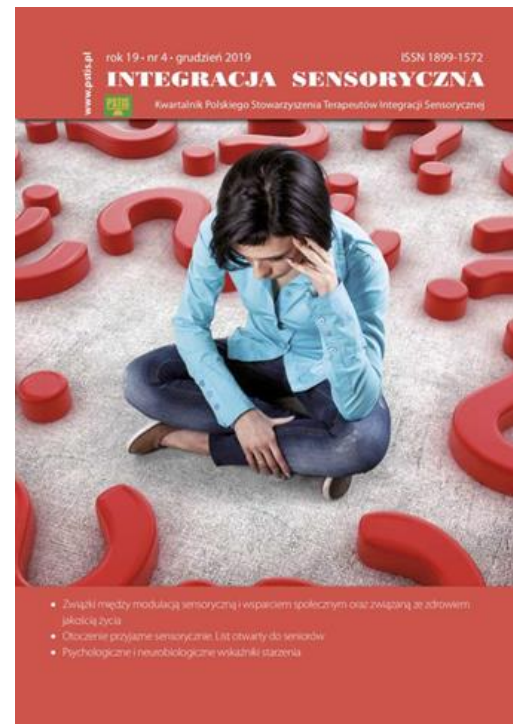
W przypadku dzieci z zaburzeniami w rozwoju...

100

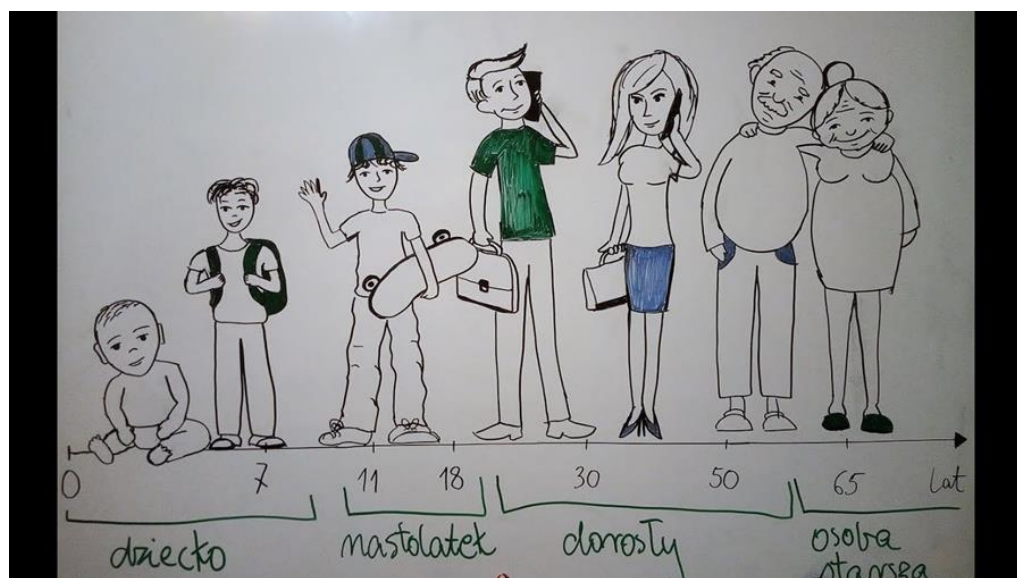
Czy SPD obecne są u dorosłych?

► **TAK!!!**

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

Czy są ramy wiekowe dla terapii SI?

► Każdej osobie, która doświadcza trudności z bodźcami sensorycznymi można pomóc.

Diagnoza

- ▶ Najważniejsza jest ocena JAKOŚCIOWA!!!!

Proces diagnostyczno-terapeutyczny musi być przeprowadzony przez wykwalifikowanego terapeutę

Diagnoza

Wywiad

Obserwacja
kliniczna

Obserwacja
spontanicznej i
zadaniowej aktywności
dziecka

Testy

Inne narzędzia
diagnostyczne

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

Terapia

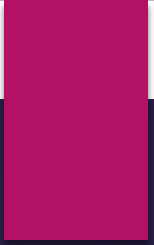
Zajęcia w sali -
naukowa
zabawa

Dieta
sensoryczna

Ocena pacjentów z NI, zaburzeniami w rozwoju

- ▶ Użycie prób z obserwacji klinicznej w wersji pełnej lub z modyfikacjami,
- ▶ Orientacyjne użycie testów.
- ▶ Użycie narzędzi dodatkowych, skal, kwestionariuszy, arkuszy.

Terapia SI nie jest cudownym lekarstwem
na wszystkie trudności rozwojowe

Terapia

- ▶ Dla maluchów: ...
- ▶ Dla starszych: ...
- ▶ Uczestnictwo w innych rodzajach terapii, jeśli dziecko tego wymaga.
- ▶ Praca w teamie, wymiana doświadczeń.

Klasyczna terapia SI

Dieta sensoryczna *P. Wilbarger, J. Wilbarger, 2002*

Dietę sensoryczną
powinien ustalać i
monitorować
wykwalifikowany
terapeuta integracji
sensorycznej.

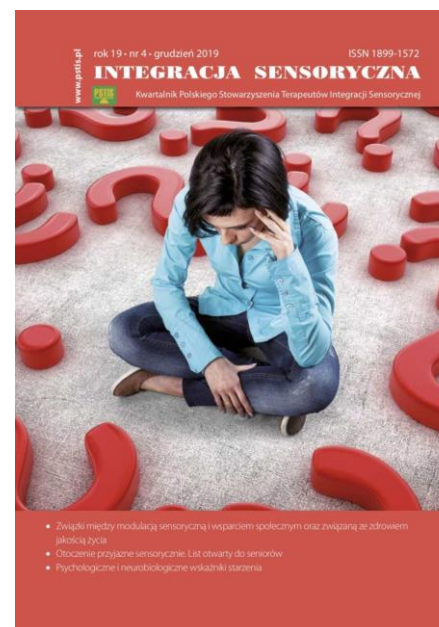
Skuteczność terapii SI

- ▶ Korzyści terapeutyczne dla rodziców:
- ▶ Korzyści terapeutyczne dla dziecka:

Przesłanki ogólne

► **TERAPIA SI JEST ZAWSZE WSPOMAGAJĄCA!!!**

Kwartalnik Integracja Sensoryczna wydawany od 2000 roku

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach własnych szkoleń.

Jeśli podejrzewacie Państwo problemy z procesami SI u swojego dziecka to ...

To zwyczajnie
sprawdźcie to.

Czasem wystarczy
konsultacja, drobne
wskazówki dla Państwa.

Czasem niezbędna będzie
większa pomoc.

Wyłącznie dla dobra
dziecka!

Gdzie szukać pomocy-informacji?

- ▶ Dostępność diagnozy: OWI, poradnie psychologiczno-pedagogiczne na terenie całej Polski, większość przedszkoli i szkół w tym tzw. placówki specjalne.
- ▶ **Nieodpłatny Punkt Konsultacyjny przy PSTIS www.pstis.pl**
- ▶ PSTIS www.pstis.pl – zakładka DLA LEKARZY i zakładka DLA RODZICÓW,
- ▶ OGÓŁOPOLSKI TYDZIEŃ BEZPŁATNYCH KONSULTACJI W ZAKRESIE SI (OTBK SI) organizowany przez PSTIS od 2013 roku.

Dziękuję za uwagę.

dr Marta Wiśniewska. Zakaz kopiowania i używania w ramach
własnych szkoleń.